

Jan Gurba, Leszek Gajewski

Czermno Kolonia, gm. Tyszowce, woj. zamojskie. Podgrodzie "bliższe"

Informator Archeologiczny : badania 13, 152-153

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badaniami o charakterze ratowniczym objęto dwa kurhany /1 i 2/, których eksplorację rozpoczęto w 1975 r. Badane kurhany położone są w zachodniej części cmentarzyska, w bezpośrednim sąsiedztwie leśnej drogi prowadzącej z rezerwatu "Prządki" do zamku odrzykońskiego.

Kurhan 1 posiadał podstawę kształtu owalnego o średnicy 4,80 x 3,70 m i zachowaną wysokość ok. 45 cm. Badania ograniczono do oczyszczenia profilu S-N /ćwiartki "b" i "d" przebadano w 1975 r./ . Stratygrafia kurhanu trudna do odczytania. Wyraźnie widoczna jest tylko warstwa humusu współczesnego. Warstwę wewnętrzną tworzył piasek w partii stropowej sypki, u podstawy silnie zbity. W warstwie nakrywającej odkryto kilka bardzo drobnych fragmentów ceramiki.

Kurhan 2 posiadał podstawę prawie kolistą o średnicy 5 x 4,60 m /pierwotna wielkość ok. 3,40 m/, zachowaną wysokość ok. 40 cm. Kontynuowano rozpoczętą w 1975 r. eksplorację ćwiartek "a" i "d". Stwierdzono rodzaj pochówka: podkurhanowy, warstwowy płaski.

W obrębie warstwy ciepłopalenia obok licznie występujących drobnych fragmentów przepalonych kości odkryto kilka ułamków naczyń glinianych. Warstwę wewnętrzną stanowił piasek z drobnymi kamieniami. Kurhan przykryty był brukiem kamiennym.

Uzyskaną w czasie badań ceramikę prawdopodobnie można datować na IX w.

Materiały i dokumentację złożono w Muzeum Okręgowym w Krośnie.

Po zakończeniu badań kurhany zrekonstruowano.

CZERMNO KOLONIA, gm. Tyszowce
woj. zamojskie
Podgrodzie "bliższe"

Uniwersytet im. Marii Curie-
Skłodowskiej w Lublinie
Zakład Archeologii

Badania prowadzili doc. dr Jan Gurba i mgr Leszek Gajewski. Finansował Wojewoda Zamojski. Pierwszy sezon badań. "Bliższe" podgrodzie, XII-XIII wiek.

Badania podjęto na terasowej wyspie, położonej w najbliższym sąsiedztwie grodziska /stan. 1/, zwanej "małym zameczkiem" lub "wałami". Wyspa ta połączona była z grodziskiem pomostem drewnianym /wykop 2 A, badania 1975/.

Wykopy badawcze założono w pięciu punktach:

Wykop 1 B - przy południowym skraju wyspy. Stwierdzono tu resztki wału obronnego, postawa szerokości ok. 7,0 m, usypanego na położonym na calcu podkładzie z torfu, umocowanej kłodami drewnianymi. Na torfie zalegała żolacyjna warstwa kory, ściągniętej z połówek lub ćwiartek bel drewnianych; powyżej zalegały warstwy nasypowe wału. Wał na badanym odcinku uległ zniszczeniu na skutek braku konserwacji /nie stwierdzono

pożaru/. U wewnętrznego podnóża wału stwierdzono istnienie niewielkich "koszowych" - magazynowych obiektów gospodarczych. Materiał ruchomy datowany na XII-XIII w.

Wykop 1 C - położony na kulminacji znajdującej się w północnej części wyspy. Stwierdzono tu resztki wału obronnego, podstawa o szerokości ok. 7,0 m, usypanego na izolacyjnej warstwie kory, zalegającej na zbudowanej warstwie przekładki drewnianej przesypanej ziemią, ułożonej bezpośrednio na calcu. Materiał ruchomy datowany na XII-XIII w.

Wykop 1 D - na terasie zalewowej w obniżeniu między wyspą podgrodzia, a grodziskiem, na linii łączącej południowy wał grodziska z południowym wałem /wyk. 1 B/ podgrodzia. Na głębokości poniżej 0,5 m od dzisiejszej powierzchni łąki, wystąpiła warstwa drogi /ulicy ?/ wymoszczonej drewnem. Poniżej, częściowo zalane wodą gruntową, tkwi świetnie zachowana konstrukcja dolnych części drewnianych skrzyń wału, budowanych z belek drewnianych, fragmentami z plecionki. Materiał datowany na XII-XIII w.

Wykop 1 E - na przewężeniu między "bliższą" i drugą wyspą terasową /stan. 2, bad. 1975 r./. Na głębokości 0,5-0,9 m występują warstwy zawierające materiał osadniczy /ceramika, kości, żużle, wyroby żelazne i rogowe/, zalegający na wtórnym złożu, datowany na XIII w.

Wykop 1 F - na terasie zalewowej w obniżeniu między wyspą podgrodzia, a grodziskiem, na linii łączącej północno-wschodni odcinek wału grodziska ze wschodnim skrajem wyspy. Pod warstwą torfu stwierdzono częściowo zatopione w wodzie gruntowej fragmenty konstrukcji drewnianych, najprawdopodobniej związanej z budową umocnień /wału?/. Materiał zabytkowy XII-XIII w.

CZERMNO KOLONIA, gm. Tyszowce
woj. zamojskie
Stanowisko 1

Archeologiczny Ośrodek
Badawczo-Konserwatorski
w Lublinie

Badania prowadził doc. dr. Jan Gurba i mgr Leszek Gajewski. Finansował Wojewoda Zamojski. Piąty sezon badań. Gród średniowieczny /XI-XIII w./.

Wykopiska zlokalizowano w północno-wschodnim sektorze grodu, nawiązując do wyników badań terenowych, wykonanych metodami geofizycznymi przez dr. J. Przeniosę i zespół z IHKM PAN w Warszawie.

Najważniejsze rezultaty wykopalisk przedstawiają się następująco:

1. Odstronienie niewielkich ilości nienaruszonych nawarstwień kulturowych pochodzących sprzed okresu ulokowania tu cmentarza.
2. Uchwycenie śladów zabudowy gospodarczej /?/ w postaci niskich zarysów części dolnych jam, zapewne głównie użytkowanych jako pomieszczenia typu magazynowego, w dolnych starszych warstwach.